

Začneme navyšovat podíl modřínu opadavého v českých lesích

(stav k 22. 8. 2018)

Současnými trendy v pěstování našich lesů jsou změna dřevinné skladby porostů, zvyšování jejich smíšení a větší diferenciaci prostorového uspořádání lesa. Se změnou klimatických podmínek se také stále častěji testují různé introdukované dřeviny. Členové CZECH FOREST think tank považují za vhodné při aktuálních změnách v pěstování lesů více využívat při obnově také domácí dřevinu modřín opadavý a zvyšovat tak její podíl v druhové skladbě lesů v ČR.

Charakteristika modřínu opadavého

Modřín má zpočátku růstu kulový kořenový systém, který časem zakrňuje a je nahrazen postranními silně rozvětvenými kořeny. Tím je podpořena jeho stabilita a je tak velice vhodnou dřevinou pro splnění zpevňující funkce v lese. Růst modřínu je v mládí velice rychlý, což přispívá k diferenciaci porostů a vytvoření lepších mikroklimatických podmínek stanoviště, jež pomáhají v odrůstání dalším dřevinám. Kratší je i doba pro zajištění kultury. Díky každoročnímu opadu jehlic modřín lépe snáší i znečištěný vzduch a při vhodném způsobu pěstování

doposud jeví jako odolný vůči chorobám a škůdcům. Modřínové dřevo je kvalitní, velmi pevné, pružné a trvanlivé i pod vodou, a proto je modřín žádaným sortimentem dřevozpracujícího průmyslu, což se pozitivně odráží i v prodejních cenách modřínového dříví.

Ekologické nároky modřínu opadavého

Přestože je modřín brán spíše jako horská dřevina, v našich podmínkách roste ve všech nadmořských výškách, což svědčí o jeho přizpůsobivosti. Jeho původ se na našem území mnohdy příliš úzce lokalizuje pouze na Jesenicko. Dnes jsou však již k dispozici poznatky, které potvrzují jeho daleko širší historické zastoupení. Zmíněný jesenický ekotyp zvládne i slabé zastínění, ale modřín obecně vyžaduje osluněné stanoviště s dobrým prouděním vzduchu. Má střední nároky na vzdušnou a půdní vlhkost a podmáčené lokality či vysychavá stanoviště tak nejsou vhodným místem pro jeho pěstování. O tom, že je to vhodná dřevina i pro obnovu kalamitních ploch, svědčí skutečnost, že snáší velké výkyvy teplot a na některých hospodářských souborech plní funkci pionýrské dřeviny.

Pěstování modřínu opadavého

Modřín začíná relativně brzy plodit a dobře přirozeně zmlazuje. Osivo se dá získat jak z uznaných porostů, tak ze semenných sadů a díky možnosti dlouhodobého uskladnění jsme

schopni zajistit osivo na několik let dopředu. Při pěstování sadebního materiálu lze produkovat jednoleté či dvouleté výpěstky, a to jak prostokořenné, tak i krytokořenné. Díky skladovaným zásobám osiva a krátké době pěstování je možné pružněji reagovat na poptávku vlastníků či správců lesa.

Modřín je vhodný k tvorbě porostních směsí i rozčlenění lesa. Má velký produkční potenciál a můžeme ho využít jako zpevňující prvek v porostech (zpevňující žebra) nebo ho vhodně zapojit do směsi dřevin, kde již v mládí začne vytvářet horní etáž porostu, jež prospívá výškovému rozrůznění lesa a zvyšuje hektarovou zásobu dřevní hmoty v porostech.

Pěstování modřínu v monokulturách se nedoporučuje, protože modřínu prospívá volná předrůstavá koruna, což je dlouhodobě umožněno jen ve směsi s jinými dřevinami. Přesto mohou mít i modřínové monokultury opodstatnění, a to v případech náhradních nebo přípravných porostů včetně zalesňování bývalých zemědělských půd. Jako dřevina náhradních a přípravných porostů má modřín několik pozitivních vlastností – rychlý růst a tvorbu biomasy a propouštění většího množství srážek a světla pod koruny, čehož lze využít při přeměnách těchto porostů podsadbami.

Při plánování výchovy v porostech s modřínem je proto třeba diferencovaného přístupu a také zohlednit zastoupení (příměs, monokultura), stav porostu (kvalita, stabilita, zdravotní stav) a cíle hospodaření.

Zastoupení modřínu v ČR

Z dat Národní inventarizace lesů (NIL) vyplývá, že zastoupení modřínu v porostech ČR je 3,2 % a za desetileté období mezi NIL I a NIL II se nezměnilo. Podíl v těžbě je také 3,2 % a podíl na celkovém přírůstu je 3,8 %.

Zastoupení modřínu při obnově lesa je největší při umělé obnově, ale i tak se jedná o pouhé 1 % (viz tabulka).

Závěr

Současným trendem v pěstování lesa v ČR je vytváření druhově pestrých a prostorově diferencovaných porostů, které budou odolnější vůči škodlivým biotickým i abiotickým činitelům. Modřín je tak velice vhodnou dřevinou pro doplnění porostních směsí, ve kterých působí jako stabilizační prvek, a současně se dá využít i jeho vysoký produkční potenciál. Dřevo modřínu má široké využití a díky tomu i dobré uplatnění na trhu včetně jeho zpeněžení.

Aktuální je podle našeho názoru i revize dosud příliš úzkého (pouze jesenický modřín – slezský, sudetský) vymezení původnosti modřínu na našem území s využitím nejnovějších poznatků historických analýz. Modřín (druhem evropský) je totiž v ČR dosud nesmyslně řazen na úroveň dřevin introdukovaných do Evropy z jiných kontinentů (douglaska, jedle obrovská, akát apod.).

Zatím není známa konečná podoba nové vyhlášky, která má nahradit stávající vyhlášku č. 83/1996 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů, ale z návrhu předloženého k meziresortnímu připomínkování je zřejmé, že i mimo přírodní lesní oblasti 27, 28, 29 a 32 bude možné zastoupení modřínu zvyšovat, což je jistě pozitivní změna.

Modřín svoji kvalitu a zejména odolnost již prokázal, a to například v chřadnoucích porostech na severovýchodní Moravě, kde stále prosperuje, nebo i ve Vysokých Tatrách, kde byl po ničivé vichřici v roce 2004 jedinou dřevinou, která na mnohých místech větrné smršti odolala. Pokud chceme pěstovat odolné lesní porosty, měli bychom se z těchto zkušeností inspirovat.

Zastoupení dřevin v obnově lesa dle NIL II (2014)

Skupina dřevin	Původ obnovy		
	bez rozlišení	přirozená	umělá
	Zastoupení [%]	Zastoupení [%]	Zastoupení [%]
jehličnany	38,8	36,1	39,7
smrk ztepilý	32,6	32,3	32,7
jedle bělokorá	0,9	1,4	0,8
borovice lesní	3,6	1,6	4,2
modřín evropský	0,9	0,6	1
ostatní jehličnaté	0,8	0,3	0,9
listnáče	61,2	63,9	60,3
buk lesní	14	14,4	13,9
duby	5,9	7,5	5,4
habr obecný	5,7	6,5	5,4
javory	7,7	11	6,7
jasany	4,5	8,7	3,2
olše	1,6	0,1	2,1
břízy	5,6	2,7	6,5
ostatní list. tvrdé	10	8,9	10,3
ostatní list. měkké	6,1	4,1	6,8
celkem	100	100	100

Ing. Petr Martinec

Ing. Jiří Novák, Ph.D.

a členové CZECH FOREST think tank

E-mail: info@czechforest.cz